

Petar Zdravko Blajić

ŠIRE OBZORE – "HRVATSKA OBZORJA" Časopis Matice hrvatske Split

UDK: 05 (497.5 Split) (048.8)

Nakon društveno-političkih promjena u Hrvatskoj u mnogim su gradovima i mjestima (ponovno) osnovani ogranci Matice hrvatske. Prošle (1993.) godine obilježena je četrdeseta obljetnica djelovanja Matice hrvatske u Splitu. Matica je zamišljena kao ustanova koja će raditi na promicanju i boljitku hrvatske kulture u najširem smislu riječi. Burna je povijest Matice. "Na nju je često padao velik dio tereta i političkog rada u vremenima kada su to propuštale činiti one strukture koje su trebale stajati na braniku hrvatskih interesa."

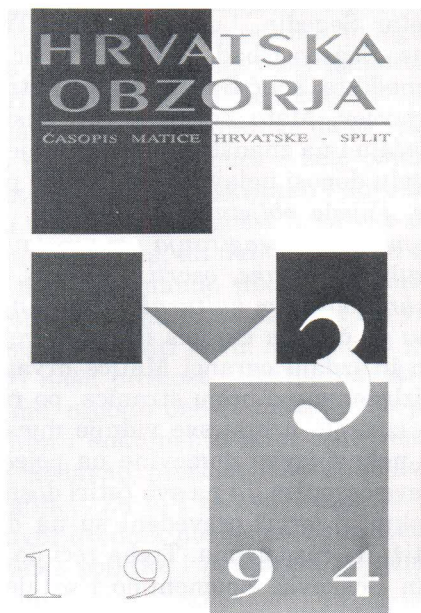
Splitski pododbor Matice hrvatske osnovan je, odnosno počeo je s radom 15. studenoga 1953. Već u siječnju izlazi prvi broj časopisa "Mogućnosti", koji će dugi niz godina redovito izlaziti kao mjesečnik i zauzeti jedno od istaknutijih mjesta u hrvatskoj periodici. Od prve Cettineove knjige "Magarčićeve ekloge", iz 1954. pa do 1972. u šest je stalnih biblioteka te u izvanrednim i posebnim izdanjima splitska Matica tiskala oko 80 knjiga književne ili znanstvene tematike. Godine 1969. pokreće časopis za društvena pitanja "Pogledi", a 1971. književno-filozofski časopis "Čakavska riječ". Nakon Karađorđeva, kad su Matičini odbori raspušteni, u Splitu su Čakavski sabor i Književni krug nastavili jednu od najvažnijih Matičinih djelatnosti – izdavaštvo, i na tome su području ostvarili vrlo dobre rezultate. Kako smo spomenuli, neposredno prije društveno-političkih promjena u Hrvatskoj, koncem godine 1989. Matica hrvatska u Zagrebu obnavlja svoju djelatnost, a uskoro i njezini ogranci, pa tako i splitski, koji obnoviteljsku skupštinu održava 9. listopada 1990.

Nakon mnogih peripetija, o kojima ovdje neću govoriti (možda jednom na drugome mjestu) splitska Matica uspjela je obnoviti svoju izdavačku djelatnost i pokrenuti novi časopis. Kako nije uspjela dobiti natrag svoj dugogodišnji časopis "Mogućnost", pokrenula je svoje novo glasilo "Hrvatska obzorja". Prvi broj se pojavio u rujnu 1993.

U prvome broju "Hrvatskih obzorja" glavni je urednik Ivan Bošković u uvodniku "Na novu plovidbu" među ostalim napisao: 'Hrvatska obzorja' žele biti svjedokom, ali i sudionikom zbivanja u splitskom kulturnom životu, kulturnom životu u širem značenju tog pojma, koji daleko nadilazi granice područja umjetničkog stvaralaštva i obuhvaća ljudski život i rad u cjelini. Žele, dakle, sve ono što se zbiva u tom životu popratiti pisanom riječju, nastojeći da tako budućim naraštajima ostave što više svjedočanstava o nama i našem vremenu, o našim dostignućima i promašajima, o problemima i dilemama, o željama i nastojanjima. Takovi zapisi, vjerujemo, omogućit će da njihov sud o nama i našem vremenu i njihova ocjena naše djelatnosti bude potpunija i objektivnija. Naravno, 'Hrvatska obzorja' ne namjeravaju se zatvoriti u uske splitske okvire, iako je samo po sebi razumljivo da će splitska tematika imati prednost, nego – koliko im to bude moguće – žele obuhvatiti čitav hrvatski duhovni i povijesni prostor, kako tematski tako i suradnjom auktora iz svih dijelova Lijepe naše, ali i iz Herceg-Bosne i hrvatske dijaspore. Pisat ćemo prvenstveno o suvremenim temama, ali duboko svjesni činjenice da hrvatska povijest ne počinje od nas ili s nama, nećemo zaboraviti našu prošlost i kulturnu baščinu. Naprotiv, nastojat ćemo da bude što više studija i cjelovitih prikaza, osobito onih koji će donositi novu, nepoznatu građu, te na taj način svestranije rasvijetljavati našu prošlost i upotpunjavati naše znanje o nama samima. Zabranjene teme, osobito one iz naše novije povijesti, za nas neće biti tabu. Argumentiranim i dokumentiranim radovima otkrivat ćemo 'crne rupe' sjećanja na našu nedavnu prošlost i upotpunjavati 'šuplja mjesta' u našoj novijoj historiografiji..." Za to i za sve drugo što u tom uvodniku piše Bošković kaže: "Kao glavni urednik dosljedno ću se i ustrajno zalagati da se iznesena načela uređivačke politike i programa ne samo u teoriji zastupaju nego i u praksi ostvaruju..."

Pred nama su evo, dakle, četiri broja časopisa *Matice hrvatske u Splitu* "Hrvatska obzorja". Uza sve poteškoće, osobito materijalne prirode, časopis u obujmu od gotovo 250 stranica redovito izlazi. Običavam reći: "Pa kad bi već sutra prestao izlaziti, on je iza sebe ostavio vidljiv trag." Ovdje bih spomenuo kako je gotovo u svem našem tisku časopis lijepo dočekan i s pohvalnim riječima prikazan osim u domaćem dnevniku "Slobodna Dalmacija", gdje isti čovjek, u istome listu, u razmaku od samo dva dana piše (o istoj stvari – časopisu) vrlo negativno; gdje je ama baš sve obezvrijedio. Išao je tako daleko da je ustvrdio kako je šteta i papira koji je utrošen. Zaista ne znam da li sam ikada i igdje pročitao tako negativan napis o nečemu ili nekome. Kakva je uređivačka politika kulturne rubrike u "Slobodnoj Dalmaciji" i zašto je taj čovjek to tako napisao, možemo samo nagađati. Budući da je efekt tih napisa bio posve kontraproduktivan, dobro je da je taj novinar to i tako napisao, naime "da se razotkriju namisli mnogih srdaca". I *karavana* ide dalje. Predviđeno je da godišnje iziđu četiri broja časopisa. Dobro bi bilo kad bi svake godine u četvrtom broju, posljednjem te godine, izišlo kazalo po

autorima svega tiskanog u časopisu kroz dotičnu godinu, a onda nakon nekog zaokruženog broja godina izlaženja kazalo svega u časopisu objavljenog. Tada bismo lako i brzo mogli vidjeti tko se sve *udostojao* surađivati i što je sve urednik *pripustio* u časopis; dobili bismo presjek, uvid i određeni sud o časopisu i njegovu doprinosu, odnosno koliko on *kotira* u našem duhovnom prostoru i u kojoj mjeri odgovara iznesenom programu u uvodnom članku prvoga broja. U redovitim rubrikama "Hrvatskih obzorja" koje su bile najavljene i koje su se ustalile susrećemo priloge iz pera poznatih i priznatih imena (Ranko Marinković, Petar Šegedin, Lucijan Kordić, Trpimir Macan, Drago Šimundža, Frano Baras, Stijepo Obad, Ivan Martinac, Mihovil i Dubravko Skurla, Igor Gostl, Benedikta Zelić-Bučan, Anka Petričević, Tomislav Marasović, Anatolij Kudrjavcev, Mato Zovkić...), ali susrećemo i posve nova imena od kojih neka obećaju i na znanstvenom i na umjetničkom planu. Svaki broj u prvom svojem dijelu donosi uglavnom književne priloge, slijedi rubrika *članci, studije i raspre*, slijede *obljetnice, prigodnice, u spomen i pretisak*; zahuktava se i rubrika *mišljenja, reagiranja i suprostavljanja*; iz broja u broj sve je opsegom veća rubrika *kritike, osvrti i prikazi*. Rubrikom *djelatnost Matice hrvatske Split* i *kronologijom kulturnih događanja* zaključuje se svaki broj časopisa. Po svemu se čini da časopis ispunja svoj program, da u nizu časopisa i zbornika što ih izdaju ogranci Matice hrvatske širom domovine, po redovitosti svojega izlaženja, po broju stranica, po raznolikosti i kvaliteti svojih priloga zauzima iz broja u broj sve vidnije mjesto, što su potvrdile i reakcije u domovini, a neke i izvan domovine na pojedine priloge, može se reći i na pojednane brojeve časopisa, ili na sva četiri dosadašnja broja zajedno. Neki prilozi iz "Hrvatskih obzorja" prevedeni su na druge jezike i tiskani izvan domovine u prestižnim časopisima. Treba reći da je za sve to zaslužan ponajprije urednik Ivan Bošković. Spomenimo i ostale članove uredništva: Jasen Boko, Miro Radalj (tehnički urednik) i Mladen Vuković. Zaželimo "Hrvatskim obzorjima" da na *novoj plovidbi* svima kojima dođu u ruke šire obzorja, i da svi koji ih uzmu u ruke zažele prelistali i sve prošle brojeve i s nestrpljenjem da očekuju svaki novi broj.

*Naslovna strana časopisa Matice hrvatske - Split
HRVATSKA OBZORJA*